

Άρειος Πάγος: 170/1998

Πηγή: Ποιν. Χρονικά ΜΗ/98, σελ. 1013

Αβάσιμη η ένσταση ακυρότητας της κλήσης λόγω μη αναγραφής σε αυτήν του άρθρου που τυποποιεί την αξιόποινη πράξη, διότι το άρθρο αναφέρεται στο συνημμένο στην κλήση παραπεμπτικό βούλευμα. - Στοιχεία αμέλειας. - Πότε συντρέχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση κατ' αρ. 15 ΠΚ. -Καταδίκη για ανθρωποκτονία από αμέλεια του Υπολόγου Ηλεκτρισμού πολεμικού πλοίου ο οποίος, αν και είχε την υποχρέωση με βάση προφορική εντολή του Προϊσταμένου Διευθυντού Επιστασίας Ηλεκτρισμού να ελέγχει εβδομαδιαίως τα ασφαλειοκιβώτια του πλοίου για την διαπίστωση τυχόν βλαβών, δεν μερίμνησε για την ασφαλή και σταθερή στερέωση του καλύμματος ασφαλειοκιβωτίου που βρισκόταν στην Τραπεζαρία Πληρώματος, με συνέπεια ο παθών δίοπος ο οποίος είχε ξαπλώσει στον έμπροσθεν του ασφαλειοκιβωτίου καναπέ να κτυπήσει με το πόδι του το ασφαλειοκιβώτιο, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα να πέσει το μη επαρκώς στερεωμένο κάλυμμα αυτού, να έλθει σε επαφή το πόδι του παθόντος με τους γυμνούς αγωγούς του ηλεκτρικού ρεύματος και να επέλθει ακαριαία ο θάνατος από ηλεκτροπληξία. - Κατά την γνώμη της μειοψηφίας ο κατηγορούμενος έπρεπε να κηρυχθεί αθώος, διότι η ελαττωματικότητα του ασφαλειοκιβωτίου δεν ήταν εξωτερικώς ορατή και δεν συμπεριλαμβανόταν στα καθήκοντα του κατηγορουμένου ο περιοδικός έλεγχος των ασφαλειοκιβωτίων.

Δικαστές Γ. Κατσουλάκης, Αντιπρόεδρος, Γ. Καμβύσης, Χ. Παπαδημητρίου, Μ. Γκολέμης και Π. Αργιαννίδης

Εισαγγελεύς Γ. Γκόνης, Αντεισαγγελεύς

Δικηγόροι Γ. Σταυρόπουλος, Χ. Μακρυδάκης

Επειδή σύμφωνα με τη διάταξη του αρ. 321 παρ. 1δ' ΚΠΔ η κλήση για εμφάνιση του κατηγορουμένου, εκτός των άλλων στοιχείων, πρέπει να περιέχει και το άρθρο του ποινικού νόμου που την προβλέπει.

Επειδή σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου «Η κλήση για την εμφάνιση (αρ. 320) ως προς την αξιόποινη πράξη πρέπει να αναφέρεται στο παραπεμπτικό βούλευμα».

Επειδή κατά την παρ. 4 του αυτού άρθρου «Η τήρηση των διατάξεων των παρ. 1 και 2 επιβάλλεται με ποινή ακυρότητας του κλητηρίου θεσπίσματος και της κλήσεως».

Επειδή η ως άνω ακυρότητα δεν ανάγεται στην προδικασία, αλλ' αποτελεί ακυρότητα της επ' ακροατηρίω διαδικασίας και μάλιστα της προπαρασκευαστικής, όπως τούτο ευχερώς φαίνεται από την κατάταξη του αρ. 32 στο αντίστοιχο τμήμα του ΚΠΔ, παρέπεται ότι η προβληθείσα ένσταση περί ακυρότητας της κλήσεως του Εισαγγελέα του Ναυτοδικείου Πειραιά, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί στην ουσία.

Επειδή στην προκειμένη περίπτωση και μεν προέκυψε ότι η επιδοθείσα στον κατηγορούμενο υπ' αριθμ. ΒΩΥ 136/97 κλήση του Εισαγγελέα του Ναυτοδικείου Πειραιά περιλαμβάνει μεν όλα τα λοιπά κατά νόμο απαιτούμενα στοιχεία, πλην δεν κάνει μνεία της ουσιαστικής ποινικής διάταξης του ΠΚ, η οποία θεσπίζει, κολάζει και τυποποιεί το συγκεκριμένο έγκλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, όμως από το περιεχόμενο της αυτής κλήσης προκύπτει ρητή αναφορά της αξιόποινης πράξης για την οποία κατηγορείται ο παρών κατηγορούμενος και επιπλέον υπάρχει σαφής παραπομπή στο συνημμένο στην κλήση παραπεμπτικό βούλευμα του Δικαστικού Συμβουλίου του Πρωτοδικού Δικαστηρίου (υπ' αρ. 117/97) στο οποίο είναι καταχωρημένη η διάταξη του αρ. 302 ΠΚ που αναφέρεται στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, θα είχε νόημα η προβληθείσα ένσταση μόνο στην περίπτωση εκείνη που η κλήση προς τον κατηγορούμενο απλώς αναφερόταν στο παραπεμπτικό βούλευμα, όπως άλλωστε αξιώνει η παρ. 2 του αρ. 321 ΚΠΔ, και δεν ήταν και συνημμένη σ' αυτή, όπως συμβαίνει στην περίπτωση μας. Συνεπώς κρίνεται ως υπερβολική και μάλλον καταχρηστική η απάντηση του κατηγορουμένου που αναφέρεται στη μνεία της σχετικής διάταξης του Νόμου, καθ' όσον όχι έμμεσα, αλλά ευθέως και αμέσως τούτο, όχι συνάγεται, αλλά προκύπτει από το επισυναφθέν σ' αυτή παραπεμπτικό βούλευμα το οποίο, με άλλα λόγια, αποτελεί προέκταση της κλήσεως κατά το τμήμα που αναφέρεται στις σχετικές διατάξεις. Είναι προφανές πως αν δεν είχε επιδοθεί στον κατηγορούμενο το ανωτέρω βούλευμα, σαφώς και δεν θα προέκυπτε η

σχετική διάταξη που τυποποιεί το προκείμενο έγκλημα, οπότε η πλημμέλεια της κλήσης και η συνακόλουθη ακυρότητα της ήταν δεδομένη. Κατόπιν των παραπάνω σκέψεων, το Δικαστήριο κρίνει ομόφωνα ότι πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη στην ουσία της η υποβληθείσα από την υπεράσπιση ένσταση περί ακυρότητας της κλήσης του κατηγορουμένου (ΒΩΥ 136/97).

Επειδή από τον συνδυασμό των αρ. 28 και 302 ΠΚ προκύπτει ότι για τη θεμελίωση του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια απαιτείται η διαπίστωση ότι δεν καταβλήθηκε από το δράστη η προσοχή που απαιτείται, κατ' αντικειμενική κρίση, την οποία κάθε συνετός άνθρωπος οφείλει να καταβάλει, κάτω από τις ίδιες πραγματικές περιστάσεις, με βάση τους νομικούς κανόνες και συνθήκες και την κοινή πείρα και λογική και ότι αυτός με τις προσωπικές του ικανότητες, γνώσεις και ιδιότητες μπορούσε να αποφύγει το εγκληματικό αποτέλεσμα, το οποίο τελεί σε αντικειμενικό αιτιώδη σύνδεσμο με την πράξη ή παράλειψη του δράστη. Εξάλλου όταν η αμέλεια δεν συνίσταται σε ορισμένη ενέργεια ή παράλειψη, αλλά αποτελεί σύνολο συμπεριφοράς, τότε για την κατ' αυτό τον τρόπο τελούμενη σωματική βλάβη από αμέλεια, η οποία τελείται με παράλειψη, απαιτείται η συνδρομή όχι μόνο των όρων του αρ. 28 ΠΚ, αλλά και του αρ. 15 ΠΚ, κατά το οποίο, όταν ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί την επέλευση ορισμένου αποτελέσματος, η μη αποτροπή τούτου τιμωρείται όπως η πρόκληση του με ενέργεια, εάν ο υπαίτιος της παράλειψης είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος. Από την τελευταία αυτή διάταξη συνάγεται ότι αναγκαία προϋπόθεση της εφαρμογής της είναι η ύπαρξη νομικής υποχρέωσης του υπαιτίου για ενέργεια που τείνει στην παρεμπόδιση του αποτελέσματος, για την επέλευση του οποίου ο νόμος απειλεί ορισμένη ποινή. Η ύπαρξη τέτοιας ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης σε έγκλημα που τελείται με παράλειψη μπορεί να πηγάζει είτε από ρητή διάταξη του νόμου ή από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, που συνδέονται με ορισμένη έννομη σχέση του υπόχρεου, είτε από σύμβαση, είτε από προηγούμενη συμπεριφορά του υπαιτίου, από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος του εγκληματικού αποτελέσματος και πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται στην απόφαση, επιπροσθέτως δε να προσδιορίζεται ο επιτακτικός κανόνας δικαίου από τον οποίο πηγάζει (βλ. υπ' αριθμ. 550/97 και 683/97 απόφ. ΑΠ σε ΠοινΧρ ΜΗ' σελ. 125 και 167 αντίστοιχα).

Επειδή από την ακροαματική διαδικασία και ίδια από τις καταθέσεις των μαρτύρων που εξετάστηκαν στο ακροατήριο (από τις καταθέσεις των μη κλητευθέντων μαρτύρων που αναγνώστηκαν, από τις καταθέσεις των απολειπομένων μαρτύρων που αναγνώστηκαν), από τα λοιπά έγγραφα που αναγνώστηκαν, από τα πρακτικά της πρωτόδικης απόφασης, όπως όλα τα παραπάνω αναφέρονται στα πρακτικά σε συνδυασμό με την απολογία του κατηγορουμένου, αλλά και από την όλη αποδεικτική διαδικασία, αποδείχθηκαν τα παρακάτω πραγματικά περιστατικά:

Ο δίοπος (Τ/ΣΥΓΚ) Ι.Κ., την 26-7-92 υπηρετούσε στο Α/Τ ΜΙΑΟΥΛΗΣ, το οποίο βρισκόταν προσωρισμένο στο ΝΣ σε κατάσταση προεισαγωγικής διαδικασίας παροπλισμού. Το πρωί της αυτής ο εκτελών υπηρεσία Αξιωματικού Φυλακής Μηχανής Σημαιοφόρος (Μ) Π. διαπίστωσε την αδικαιολόγητη απουσία του Κ. γι' αυτό και έδωσε σχετική εντολή στον κελουστή Σ. όπως μεταβεί στο υπόφραγμα και αναζητήσει τον Κ. ο οποίος, σύμφωνα με το Βιβλίο Φυλακών Πληρώματος, έπρεπε να εκτελέσει από 12.00'-16.00' ώρας υπηρεσία υπαξιωματικού Ασφαλείας πλοίου. Ο Σ. αφύπνισε τον Κ., πλην όμως ο τελευταίος ξανακοιμήθηκε. Περί την 12.00' ώρα ξαναξύπνησε τον Κ. ο ναύτης Ε., οπότε αυτός σηκώθηκε, υπέγραψε τα έντυπα εφοδειών και κοιμήθηκε πάλι. Το γεγονός υπέπεσε στην αντίληψη του Π., ύστερα από εφοδεία που εκτέλεσε ο ίδιος, γι' αυτό κι έδωσε πάλι εντολή στον Σ. όχι μόνο να ξυπνήσει τον Κ., αλλά και να τον παρουσιάσει ενώπιον του και ενώπιον του Σημαιοφόρου Β. Ο Κ. σηκώθηκε από το κρεβάτι του και κατευθύνθηκε προς την Τραπεζαρία Πληρώματος, όπου, αφού απέθεσε τις σαγιονάρες που φορούσε, ξάπλωσε στον εκεί υπάρχοντα καναπέ. Στην προσπάθεια του να εξασφαλίσει την πιο αναπαυτική στάση για να συνεχίσει μάλλον τον ύπνο του, πέρασε το αριστερό του πόδι πίσω και πάνω από τη ράχη του καναπέ, ενώ παράλληλα έκανε διάφορες κινήσεις του σώματος για να επιτύχει ανετότερη θέση πάνω στο έπιπλο. Ακριβώς πίσω από την πλάτη του καναπέ και σε απόσταση 30 cm περίπου ήταν τοποθετημένο, μαζί με άλλα όμοια, ένα ασφαλειοκιβώτιο επί του οποίου ο δίοπος με το απλωμένο αριστερό του πόδι, μάλλον ασυναίσθητα, ή πάνω στις προσπάθειες

του για την εξεύρεση αναπαικτικότερης θέσης, ασκούσε πίεση. Αποτέλεσμα αυτής της πίεσης ήταν να πέσει το κάλυμμα (καπάκι) του ασφαλειοκιβωτίου και στη συνέχεια το γυμνό πόδι του δίοπου, βρίσκοντας προφανώς βολικότερη θέση, εισήλθε λίγο εντός του ασφαλειοκιβωτίου, όπου ήλθε σε επαφή με τους εκεί υπάρχοντες γυμνούς αγωγούς ηλεκτρικού ρεύματος τάσης 440 Volt, με συνέπεια, αυτός να πληγεί από το ρεύμα και να πεθάνει ακαριαία από ηλεκτροπληξία. Άμεσες προσπάθειες που καταβλήθηκαν από το προσωπικό του πλοίου για ανάνηψη του δίοπου, τόσο επί του πλοίου, όσο και στο ΝΝΣ όπου διακομίσθηκε, απέβησαν ατελέσφορες.

Στο σημείο αυτό είναι ανάγκη να γίνουν οι παρακάτω επισημάνσεις:

Κατά το χρόνο του ατυχήματος και με βάση τις υφιστάμενες και ισχύουσες τότε διατάξεις του Πολεμικού Ναυτικού. Διευθυντής της Επιστασίας Ηλεκτρισμού-Ηλεκτρονικών (ΗΛ/Ην) στο Α/Τ ΜΙΑΟΥΛΗΣ ήταν ο Πλωτάρχης (Μ) Π. Ο εν λόγω Αξ/κός ήταν υπεύθυνος για τη λειτουργία, συντήρηση και επισκευή του δικτύου διανομής ηλεκτρικού ρεύματος από τους πίνακες διανομής μέχρι των λήψεων ρεύματος, καθώς και για τις πάσης φύσεως ηλεκτρικές εγκαταστάσεις και μηχανήματα που δεν υπάγονταν στην δικαιοδοσία άλλης επιστασίας ή υπάγονταν μεν, αλλά παρακολουθούνταν τεχνικώς από την επιστασία ΗΛ/Ην (βλ. αρ. 1737 και 1738 δ/γής). Ο κατηγορούμενος πρόσφατα (29-4-92) είχε αναλάβει, μεταξύ των άλλων, ως ο αρχαιότερος των ηλεκτρολόγων επί του Α/Τ ΜΙΑΟΥΛΗΣ και τα καθήκοντα του Υπολόγου Ηλεκτρισμού, δηλαδή, όντας επικεφαλής ειδικευμένης ομάδας προσωπικού (ηλεκτριστών), ήταν υπεύθυνος για τη συντήρηση του ηλεκτρολογικού υλικού και τις αναγκαίες επισκευές αυτού, την επίβλεψη και συντήρηση των συσσωρευτών και την εκτέλεση των επί της γυροσκοπικής πυξίδας περιοδικών εργασιών κ.λπ. (βλ. αρ. 2226). Ο Αξ/κός αυτός σαφώς τελούσε υπό τις διαταγές του Πχη Π., ως Διευθυντού της Επιστασίας «Η».

Το μοιραίο ασφαλειοκιβώτιο (όπως αυτό φαίνεται στις συνημμένες στη δικογραφία φωτογραφίες) βρίσκεται πίσω από την πλάτη του καναπέ σε χαμηλότερο απ' αυτή ύψος, εντός του χώρου της Τραπεζαρίας Πληρώματος.

Το εν λόγω ασφαλειοκιβώτιο, καθώς και τα άλλα παρόμοια που υπάρχουν στο συγκεκριμένο χώρο είναι καλυμμένα με καπάκια. Το καπάκι του ασφαλειοκιβωτίου που μας απασχολεί στερεωνόταν πάνω στο κιβώτιο με τρεις μεντεσέδες στο άνω μέρος και δύο βίδες (μπουζόνια) στο κάτω, όπου βίδωναν δύο δακτύλιοι συγκράτησης (παξιμάδια). Το ασφαλειοκιβώτιο αυτό έφερε την πινακίδα με την ένδειξη «Κίνδυνος», όπου αναγραφόταν η τάση των 440 V. Μετά το συμβάν το κάλυμμα έπεσε στο δάπεδο, πίσω από τον καναπέ και διαπιστώθηκε ότι οι μεντεσέδες στήριξης στο άνω μέρος ήταν σπασμένοι, χωρίς να ανευρεθεί ίχνος τέτοιου σπασίματος, πράγμα που φανερώνει ότι αυτοί πρέπει να ήταν σπασμένοι από πολύ καιρό. Τα δύο μπουζόνια και οι βίδες συγκράτησης είχαν υποχωρήσει προς τα κάτω. Το εσωτερικό του ασφαλειοκιβωτίου ήταν βαμμένο με χρώμα πορτοκαλί, γεγονός που δημιουργούσε εμφανή οπτική αντίθεση με το γκρι χρώμα του καπακιού, αλλά και με το λευκό του τοιχώματος του «μπουλμέ». Συνεπώς το κάλυμμα, ενόψει της προεκτεθείσης οφθαλμοφανούς και έντονης χρωματικής αντίθεσης, ήταν τοποθετημένο στη θέση του πριν το ατύχημα (26-7-92), γιατί σε ενάντια περίπτωση η μη ύπαρξη του θα γινόταν αναγκαστικά αντιληπτή σχεδόν απ' όλο το προσωπικό. Μετά το ατύχημα ο τότε Κελευστής Μ. εστήριξε το κάλυμμα επί του ασφαλειοκιβωτίου με τα δύο μπουζόνια και το έδεσε με ταινία για να μην πέφτει από τους διαφόρους κραδασμούς. Πάντως χωρίς την ταινία το καπάκι έπεφτε, ακόμη και με το κλείσιμο της πόρτας του διανομείου. Ανεξάρτητα από την ως άνω κοινή διαπίστωση, κοινή επίσης πεποίθηση όλων σχεδόν των εξετασθέντων μαρτύρων (βλ. καταθέσεις Σ., Γ., Μ., Μ. κ.λπ.) είναι ότι το κάλυμμα του μοιραίου ασφαλειοκιβωτίου εμφάνιζε προβλήματα στήριξης που εντοπιζόνταν στη φθορά των μεντεσέδων, έτσι ώστε αυτό να στηρίζεται μόνο στο κάτω μέρος, όπου ήταν προσαρμοσμένα τα δύο μπουζόνια. Επίσης, σε όλους ήταν γνωστό πως αν το κάλυμμα στηριζόταν σταθερά ή έστω επαρκώς σ' όλα τα σημεία στήριξης, τότε, σε καμιά περίπτωση, ανεξάρτητα από τυχόν ασκούμενη πίεση, δεν θα ήταν δυνατόν να υποχωρήσει. Επικαλυπτικά πρέπει ακόμη να σημειωθεί και μάλιστα κατά τρόπο εμφαντικό πως η φθορά στα σημεία στήριξης προϋπήρχε του ατυχούς περιστατικού και λίγο ως πολύ όλο το προσωπικό γνώριζε την ελαττωματικότητα του ως άνω ασφαλειοκιβωτίου, καθ' όσον το κάλυμμά του, οσάκις εδέχετο κραδασμούς από τους κανονιοβολισμούς που γίνονταν κατά τη

διάρκεια των ασκήσεων, αυτό έπεφτε. Έτσι και προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή στήριξη του, αρκετά νωρίτερα από την ημέρα του συμβάντος, είχε τοποθετηθεί κάποιο υλικό - μάλλον σύρμα - γεγονός που κατατίθεται ανάγλυφα από τον μάρτυρα Μ. και το οποίο βεβαίως προδίδει την υφιστάμενη ελαττωματικότητα του καλύμματος. Πάντως σχετική με τα ως άνω εκτεθέντα στοιχεία είναι και η διαπίστωση ότι το εν λόγω πλοίο ήταν πεπαλαιωμένο γι' αυτό και βρισκόταν στο εισαγωγικό στάδιο της παρόπλισης, γεγονός που σήμαινε πως όλα τα επί μέρους εξαρτήματα του και υλικά είχαν υποστεί μακροχρόνια καταπόνηση, η αντοχή τους πλέον ήταν οριακή και οι όποιες φθορές έκαναν την εμφάνισή τους μάλλον ως αναμενόμενες παρά ως απροσδόκητες. Πέραν αυτού, το προσωπικό εύλογο ήταν να εμφανίζει τάσεις απομείωσης, ενώ υπήρχε ελαστικότητα ως προς την άσκηση των καθηκόντων σ' όλους και γενικότερα το πνεύμα χαλάρωσης πρέπει να προμήνυε τον επερχόμενο παροπλισμό. Παρά ταύτα η επικείμενη παρόπλιση επιδεχόταν και την άλλη προσέγγιση που έχει σχέση με την ένταση της προσοχής, την εγρήγορση, τον επισταμένο έλεγχο ζωτικών και επικίνδυνων χώρων για την ασφάλεια προσωπικού-υλικού, άποψη η οποία κατατίθεται από τους Κ. και Α. και η οποία χαρακτηρίζεται όχι μόνον ως θετική αλλά και άκρως επαινετή.

Περαιτέρω και σε ό,τι αφορά την από 4-4-95 έκθεση αυτοψίας που συντάχθηκε από τον Ανακριτή του Ναυτοδικείου, δηλαδή μετά παρέλευση ικανού χρονικού διαστήματος από την ημερομηνία του συμβάντος (2 1/2 χρόνια), είναι προφανές πως το περιεχόμενο της, ανεξάρτητα του κατά πόσο καλύπτεται από τις μαρτυρικές καταθέσεις, δεν μπορεί να αποτελέσει ασφαλές κριτήριο για την εξαγωγή βέβαιων νομικών συμπερασμάτων και τη σύστοιχη μ' αυτή μόρφωση ασφαλούς δικαστικής κρισιολόγησης, αλλά αυτή (έκθεση) μπορεί να συνεκτιμηθεί με το λοιπό αποδεικτικό υλικό.

Αναφορικά με τον έλεγχο των ασφαλειοκιβωτίων παρατηρούνται τα εξής: Όπως ειπώθηκε πιο πάνω ο κατηγορούμενος, όντας αρχαιότερος των ηλεκτρολόγων επί του Α/Τ ΜΙΑΟΥΛΗΣ, ήταν και ο Υπόλογος Ηλεκτρισμού. Λόγω του ότι από το ισχύον σύστημα προγραμματισμένης συντήρησης (ΕΠΣ-PMS) δεν προβλεπόταν περιοδικός έλεγχος των διαφόρων φθορών ή βλαβών, αυτός τελικά ο έλεγχος ελάμβανε χώρα με ίδια πρωτοβουλία κάθε μέλους της επιστασίας στον τομέα της αρμοδιότητάς του με την προϋπόθεση βέβαια ότι εντοπιζόταν κάποιο πρόβλημα ή προέκυπτε σχετική ανάγκη. Όμως στην περίπτωση μας ο προϊστάμενος του κατηγορουμένου Πηης Π. αναφέρει στην κατάθεση του ότι ο ίδιος του είχε δώσει προφορική εντολή για να ελέγχει εβδομαδιαίως με το υπ' αυτόν προσωπικό τα ασφαλειοκιβώτια του πλοίου. Ο έλεγχος αυτός συνίστατο στη διαπίστωση της κατάστασης των καλυμμάτων των ασφαλειοκιβωτίων, καθώς και την ύπαρξη επ' αυτών των σχετικών προειδοποιητικών πινακίδων για την τάση του ρεύματος και του κινδύνου απ' αυτή. Στη συνέχεια ο μάρτυρας διευκρινίζει πως, όταν ανέφερε στην εντολή του για έλεγχο προς διαπίστωση τυχόν εσωτερικών βλαβών των ασφαλειοκιβωτίων, εννοούσε ότι σε περίπτωση π.χ. διαρροής πρέπει να ανοίγεται το καπάκι για εντοπισμό του προβλήματος. Επίσης, όπου ανέφερε (προφανώς σε προηγούμενες καταθέσεις του) για έλεγχο στερεώσεως εννοούσε οπτικό έλεγχο. Φαίνεται λοιπόν καθαρά η επίμονη και αγωνιώδης προσπάθεια του μάρτυρα να πασχίζει να ερμηνεύσει γεγονότα απλά και διαυγή στη διατύπωση τους, με προφανή βέβαια σκοπό να ελαφρύνει τη θέση του κατηγορουμένου ή και να εξοβελίσει τη σε βάρος του κατηγορία, υποστηρίζοντας πως η εντολή δεν περιλάμβανε και τον τρόπο στερέωσης των καλυμμάτων. Αλλά ο μάρτυς αυτός αυτοαναιρείται από τις καταθέσεις του, που η κάθε μία απ' αυτές στο επίμαχο αυτό σημείο εμφανίζει ουσιαστικές και καταλυτικές διαφορές. Έτσι στην από 27-7-92 κατάθεση του αναφέρει αόριστα πως «είχε δώσει οδηγίες για έλεγχο». Στην από 2-3-93 κατάθεση του αναφέρει κατά τρόπο σαφή και ορισμένο πως «είχε δώσει εντολές για τον εβδομαδιαίο έλεγχο των ασφαλειοκιβωτίων από απόψεως ασφαλώς στερεώσεως του καλύμματος». Στην από 11-11-94 κατάθεση του είναι περισσότερο σαφής αφού αναφέρει επί λέξει: είχα δώσει εντολή στον υπόλογο «Η» να ελέγχει εβδομαδιαίως με τα άτομα που είχε στην επιστασία του τα ασφαλειοκιβώτια του πλοίου. Ο έλεγχος συνίστατο σε διαπίστωση της κατάστασης του καλύμματος των ασφαλειοκιβωτίων και τον τρόπο στερέωσης αυτών, την ύπαρξη των προειδοποιητικών πινακίδων και τη διαπίστωση τυχόν βλαβών στο εσωτερικό του ασφαλειοκιβωτίου. Είναι λοιπόν προφανές ότι η εντολή που είχε δώσει ο Π. στον κατηγορούμενο σχετικά με το θέμα των καλυμμάτων των ασφαλειοκιβωτίων και σαφής ήταν

και ορισμένη και πλήρης και κατανοητή, γεγονός που δηλοί ότι οι όποιες όψιμες ερμηνείες και διασαφηνίσεις που παρέχονται από τον πρώτο Π., είναι φανερό ότι σκοπούν και αποβλέπουν στη συσκότιση της υπόθεσης στο κείμενο και επίμαχο αυτό σημείο της εντολής και περαιτέρω στην εξοβελισμό της κατηγορίας, μιας και ο ίδιος ήδη έπαυσε να είναι κατηγορούμενος. Όμως οι ερμηνευτικές αυτές θέσεις του μάρτυρα δεν είναι δυνατό να γίνουν δεκτές γιατί προβάλλονται οψίμως, είναι αντιφατικές, δεν αντέχουν στην όποια καλόπιστη κριτική και προσέγγιση και σαν τέτοιες πρέπει να κριθούν ως υποβολιμαίες, ανακόλουθες, ανεργάτιστες και εξωπραγματικές.

Πέραν αυτού έρχονται και σε πλήρη αντίθεση με τις αρχικές θέσεις και απόψεις και αυτού τούτου του κατηγορουμένου.

Ο κατηγορούμενος λοιπόν υποστηρίζει σήμερα ότι ουδέποτε έλαβε από τον Π. σχετική εντολή για έλεγχο των ασφαλειοκιβωτίων ανά εβδομάδα, πλην ο ίδιος με δική του πρωτοβουλία έκανε αυτούς τους ελέγχους, οι οποίοι γίνονταν οπτικά και δια της αφής. Όμως ο ίδιος, διαψεύδοντας την παραπάνω άποψη του πολύ νωρίτερα (βλ. υπόμνημα του στον Ανακριτή με ημερομ. 8-6-95 σελ. 9) είχε καταθέσει επί λέξει τα εξής: «Για το λόγο αυτό, διενεργούσα αυτοβούλως και χωρίς να θυμάμαι εάν ο Δ/ντής μου είχε δώσει σχετική εντολή, τακτικό έλεγχο, σχεδόν κάθε βδομάδα, των ηλεκτρικών συσκευών του πλοίου και των ασφαλειοκιβωτίων. Στο σημείο αυτό, διευκρινίζοντας την απάντησή μου που έδωσα στον ανακριτή, εννοούσα, όχι ότι δεν υπήρχε εντολή για διενέργεια ελέγχου, αλλά ότι και σε περίπτωση που δεν υπήρχε εντολή και ρητή υποχρέωση μου για έλεγχο, εγώ θα διενεργούσα έλεγχο...». Από τα ως άνω κατατεθέντα εμφανέστατα προκύπτει τόσο η ύπαρξη συγκεκριμένης εντολής με συγκεκριμένο περιεχόμενο (και δια της αφής), όσο και το ότι η εντολή αυτή προέρχεται από τον φυσικό προϊστάμενο και έχει αποδέκτη τον ιεραρχικά υφιστάμενο κατηγορούμενο.

Πέραν αυτού ο επιπρόσθετος ισχυρισμός του κατηγορουμένου ότι δήθεν αυτός ήταν μεν αρμόδιος και υπεύθυνος για τα ασφαλειοκιβώτια που βρίσκονταν στα διαμερίσματα προώσεως, όχι όμως και για εκείνα της τραπεζαρίας πληρώματος, όπως το επίμαχο ελέγχεται ως αναληθής, ανακριβής και παραπαιστικός, αφού όπως αναλυτικά προεκτέθηκε ο κατηγορούμενος ήταν Υπόλογος Ηλεκτρισμού, ως ο αρχαιότερος των Ηλεκτρολόγων και δεν απαιτείτο παραλαβή ή παράδοση αυτών των καθηκόντων. Άλλωστε πρέπει να παρατηρηθεί ότι ο ισχυρισμός αυτός προβάλλεται όψιμα και καθυστερημένα και συνεπώς σαν τέτοιος κρίνεται έωλος και ως μη ανταποκρινόμενος προς την πραγματικότητα.

Ύστερα από τα ως άνω λεπτομερώς εκτεθέντα και καταγραφέντα πραγματικά περιστατικά, ευχερώς καταφάσκονται τα εξής κείμενα στοιχεία, η συνδρομή των οποίων κρίνεται απαραίτητη για την ενοχή του κατηγορουμένου: α) εντολή είχε δοθεί, β) η εντολή αυτή εκπορευόταν από το αρμόδιο κατά νόμο όργανο και είχε ως αποδέκτη τον κατηγορούμενο που ήταν αρμόδιος και υπεύθυνος του συγκεκριμένου χώρου ως Υπόλογος «Η», γ) η εντολή αυτή σ' ό,τι αφορά το περιεχόμενο της ήταν νόμιμη και μέσα στα πλαίσια τα υπηρεσιακά και φυσικά καταλάμβανε όχι μόνο τον οπτικό έλεγχο των ασφαλειοκιβωτίων, ή δια της αφής, αλλά έλεγχο που είχε να κάνει με την ασφαλή στερέωση των καλυμμάτων των ασφαλειοκιβωτίων, μεταξύ αυτών και του επίμαχου.

Περαιτέρω, όπως είναι γνωστό, η εξωτερική αμελής συμπεριφορά μπορεί να εξωτερικευθεί είτε με θετική ενέργεια κάποιου, είτε με παράλειψη του να ενεργήσει στη δεδομένη στιγμή, που ήταν στη συγκεκριμένη περίπτωση ενδεδειγμένη για την αποτροπή ενός βλαπτικού αποτελέσματος. Με άλλα λόγια το έγκλημα του αρ. 302 ΠΚ μπορεί να τελεσθεί και με παράλειψη, όταν φυσικά ο δράστης είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση που αξιώνει το αρ. 15 ΠΚ. Η υποχρέωση αυτή δημιουργείται μόνο για το πρόσωπο εκείνο το οποίο εμφανίζεται ενώπιον της έννομης τάξης με θέση εγγυητού της ασφαλείας του εννόμου αγαθού, το οποίο προσβάλλεται με την επέλευση του αποτρεπτέου αποτελέσματος. Στην κατά τα ως άνω διατυπούμενη έννοια της ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης εμπίπτει κάθε ρητή διάταξη δικαίου, δημοσίου ή ιδιωτικού (π.χ. διάταγμα, υπηρεσιακή διαταγή, δικαστική απόφαση κλ.π. βλ. Κονταξή ΠΚ σελ. 313 επ.). Στη συγκεκριμένη περίπτωση η εντολή που δόθηκε στον κατηγορούμενο και αφορούσε τον περιοδικό έλεγχο των ασφαλειοκιβωτίων του εν λόγω πλοίου και που συνίστατο στην ασφαλή στήριξη των καλυμμάτων, αφού τυχόν πτώση αυτών δημιουργούσε αυτόματα ένα εν δυνάμει κίνδυνο για τη ζωή του προσωπικού που

ανυποψίαστα εκινείτο στο συγκεκριμένο χώρο που μάλιστα χρησίμευε και ως χώρος εστίασεως, εξειδίκευε στο πρόσωπο του την ιδιαίτερη εκείνη νομική υποχρέωση η οποία προσδιορίστηκε με το συγκεκριμένο πλέγμα υπηρεσιακών καθηκόντων που συνδέονταν με τη θέση του στο όλο πλαίσιο του μηχανισμού της επιστασίας «Η». Η ως άνω εντολή εκπορευόταν από τον φυσικό προϊστάμενο του Πχη τότε Π., στο πρόσωπο του οποίου συνέτρεχαν όλες οι νόμιμες προϋποθέσεις για να προβεί στην έκδοση της, αλλά και οι λοιπές επί μέρους ευθύνες του αναφορικά με τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων, την ανάθεση αυτών στα κατάλληλα και αρμόδια όργανα, τα οποία είχαν την ιεραρχική υπηρεσιακή σχέση, αλλά και την απαιτούμενη ειδικότητα, έτσι ώστε αυτοί να καταστούν υπεύθυνα και υπόλογα απέναντι του κατά την εκτέλεση της συγκεκριμένης υπηρεσίας τους, όπως εν προκειμένω συνέβαινε στο πρόσωπο του κατηγορουμένου.

Από την πλευρά του ο τελευταίος, ως Υπόλογος «Η» είχε την υποχρέωση να τηρεί απαρεγκλίτως τις εντολές που έλαβε, να τις υλοποιεί με θρησκευτική ευλάβεια και μάλιστα σ' όλες τις επιμέρους πτυχές, είτε προσωπικώς, είτε με τα υπ' αυτόν όργανα. Όφειλε δηλαδή να είναι υπερβολικά ευαισθητοποιημένος στην εκτέλεση του καθήκοντος του, δοθέντος ότι το υπόψη πλοίο είχε πάρει την άγουσα για παροπλισμό, άρα ο κίνδυνος ήταν αυξημένος, όλα τα συστήματα του ήταν πεπαλαιωμένα, συνεπώς και τα ασφαλειοκιβώτια και άρα ο κίνδυνος ελλόχευε σε κάθε στιγμή. Η κατάσταση στο συγκεκριμένο κάλυμμα ήταν ορατή από τριμήνου, επρόκειτο για ρεύμα 440 V και γενικά στον εν λόγω χώρο, όπου σύχναζαν ολημερίς όλοι οι ναύτες υπήρχε ένας εν δυνάμει κίνδυνος ότι όπως λειτουργούσε αναπόφευκτα θα σκότωνε. Αν π.χ. οι ναύτες αστειευόμενοι επέζαν από λάθος το κάλυμμα, αυτό θα έπεφτε, ενώ αυτοί μοιραία θα έρχονταν σε επαφή με τα γυμνά καλώδια του ασφαλειοκιβωτίου, οπότε θα ήσαν καταδικασμένοι σε θάνατο. Ο κατηγορούμενος, ενόψει της υφισταμένης κατάστασης και του υπαρκτού γνωστού σ' αυτόν κινδύνου δεν προέβη σε ουσιαστικούς ελέγχους των εν λόγω συστημάτων, αλλά επιπολαιώς ενεργών, αρκέστηκε μόνο στον οπτικό έλεγχο αυτών, ο οποίος έλεγχος αντικειμενικά κρίνεται αναποτελεσματικός, καθ' όσον δεν είναι αρκετός για να διαπιστωθεί η ασφαλής στήριξη των καλυμμάτων. Παρά ταύτα ο κατηγορούμενος αν αρκέστηκε έστω στον έλεγχο δια της αφής, όπως ο ίδιος αποδέχεται, πάλι θα διαπιστωνόταν η βλάβη και θα είχε αποτραπεί το θλιβερό αποτέλεσμα. Ο κατηγορούμενος είχε τη δυνατότητα, την ευχέρεια, τις γνώσεις και την εμπειρία, το βαθμό και τις εν γένει ικανότητες και ιδιότητες να διαπιστώσει τη συγκεκριμένη πλημμέλεια αν ο ίδιος προσωπικώς ή με τα όργανα του προέβαινε σε πραγματικό έλεγχο των συγκεκριμένων ασφαλειοκιβωτίων. Η παράλειψη αυτή του κατηγορουμένου να μεριμνήσει για την ασφαλή στήριξη και εν συνεχεία επιδιόρθωση των φθορών που εμφάνιζε το συγκεκριμένο κάλυμμα, αποτελεί σαφέστατα αιτιακά τον όρο για την παραγωγή του αποτελέσματος. Δηλαδή η στάση του και η εν γένει συμπεριφορά του, η οποία κάθε άλλο παρά σώφρων και επιμελής υπήρξε, θεμελίωσε αιτιακά μια λειτουργική εστία κινδύνου για το έννομο αγαθό της ανθρωπίνης ζωής. Ο κατηγορούμενος μπορούσε και έπρεπε αντικειμενικά να προβλέψει την πορεία, αλλά και την εξέλιξη που είχε η ροή των γεγονότων και βρισκονταν μέσα στο πλέγμα των καθηκόντων του, η τήρηση δε αυτού του καθήκοντος επιμελείας, η οποία ήταν αναγκαία και επιβεβλημένη, ενόψει του ως άνω περιγραφέντος εν δυνάμει κινδύνου, αφού κάθε ολιγωρία, επιπολαιότητα, πλημμέλεια και αβελτηρία αναφορικά με τον ουσιαστικό έλεγχο και αποκατάσταση της φθοράς (προϋπάρχον πρόβλημα στερέωσης) για την αποτροπή κινδύνου ηλεκτροπληξίας για το προσωπικό που καθημερινά διαβίωνε, εκινείτο και συνωστίζετο στο συγκεκριμένο χώρο, σαφώς και θα οδηγούσε στην παραγωγή του προκληθέντος αποτελέσματος.

Συνεπώς με βάση τις παραπάνω σκέψεις ο παρών κατηγορούμενος δεν ετήρησε εν προκειμένω το προσήκον μέτρο της προσοχής, παρέλειψε δηλαδή το επιβαλλόμενο σ' αυτόν καθήκον όπως καταβάλει την προσοχή που όφειλε από τις περιστάσεις (ως Υπόλογος «Η» επιφορτισμένος με τον ουσιαστικό, σχολαστικό και επισταμένο έλεγχο των ασφαλειοκιβωτίων), προσοχή την οποία κάθε μέσος συνετός και ευσυνείδητος Αξκός του ΠΝ, που κάτω από τις ίδιες πραγματικές περιστάσεις θα κατέβαλλε επί τη βάσει της κοινής λογικής και πείρας και ενόψει της υφιστάμενης εντολής του προϊσταμένου του περί ελέγχου των συστημάτων ασφαλούς στήριξης των καλυμμάτων των ασφαλειοκιβωτίων και αποκατάστασης των τυχόν εντοπιζομένων φθορών, προς αποφυγή ατυχήματος, καίτοι

μπορούσε να πράξει τούτο λόγω των προσωπικών του περιστάσεων δηλ. της πνευματικής του αναπτύξεως, της επαγγελματικής του κατάρτισης και των λοιπών ικανοτήτων, δεξιοτήτων και λόγω φυσικά της ειδικότητας του ως Αξκου επιφορτισμένου με τα καθήκοντα του υπολόγου «Η». Πάντως και στην περίπτωση που εν προκειμένω προσιδιάζει για τον κατηγορούμενο η μομφή της άνευ συνειδήσεως αμελείας, καθ' όσον αυτός δεν κατέβαλε την προσοχή εκείνη που όφειλε και μπορούσε να καταβάλει, δηλαδή εκείνη του μέσου συνετού και ευσυνειδήτου Αξκού-Υπολόγου «Η» κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, θα ηδύνατο να προβλέψει ότι όχι μόνον κάποιος από το προσωπικό του πλοίου θα μπορούσε να υποστεί ηλεκτροπληξία, αλλά και να προκληθεί μια πηγή εκκένωσης ηλεκτρικής ενέργειας με τεράστιες καταστροφικές προεκτάσεις σε πρόσωπα και πράγματα, δεδομένου ότι τέτοια επιβλαβή αποτελέσματα κάτω από παρόμοιες συνθήκες ούτε ασυνήθη είναι, ούτε σπάνια κατά την κοινή πείρα και κρίση του μέσου, συνετού και λογικά σκεπτόμενου ανθρώπου. Αφού αυτός (ο μέσος) θα λάμβανε υπόψη την νεαρή ηλικία κυρίως των ναυτών που ενδιατούντο στο χώρο της τραπεζαρίας, σε συνδυασμό με την απορρέουσα από την ηλικία τους ζωνρότητα επιπολαιότητα και περιφρόνηση των κινδύνων. Επίσης θα λάμβανε υπόψη την παλαιότητα και εν πολλοίς ακαταλληλότητα των καλυμμάτων των ασφαλειοκιβωτίων, τα οποία με το πρώτο ταρακούνημα, λόγω μη ασφαλούς στήριξης, έπεφταν: Πράττοντας όμως κατ' αυτό τον τρόπο επέδειξε ασύγγνωστο απερισκεψία κατά την κοινή πείρα και την κρίση του μέσου και λογικά σκεπτόμενου ανθρώπου του οικείου τομέως κοινωνικής δραστηριότητας (βλ. Ν. Ανδρουλάκη ΠΔ σελ. 240 επ.·Γ.Α Μαγκάκη ΠΔ σελ. 162 επ.·Α. Παπαδαμάκη «Ποινικά Ανάλεκτα» σελ. 31 επ.· ΠοινΧρ ΛΒ' σελ. 608, ΠοινΧρ ΛΒ' σελ. 623, ΠοινΧρ ΛΔ' σελ. 189, ΠοινΧρ ΛΔ' σελ. 202, ΠοινΧρ ΛΔ' σελ. 60 και ΠοινΧρ ΚΓ σελ. 59 επ.). Με βάση λοιπόν τα προεκτεθέντα ο κατηγορούμενος είχε την ιδιαίτερη νομική υποχρέωση (ύπαρξη ρητής προφορικής εντολής που λειτουργεί στο ίδιο επίπεδο με τη γραπτή, απλά είναι ζήτημα συγκεκριμένης επιλογής), που αξιώνει η διάταξη του αρ. 15 ΠΚ, να μεριμνήσει για την απόληψη των όποιων προβλημάτων στήριξης του καλύμματος του επίδικου ασφαλειοκιβωτίου, αφού διέθετε την επαγγελματική και εκ του βαθμού του απορρέουσα υπηρεσιακή εμπειρία πάνω σε θέματα ηλεκτρολογικής φύσης, ήταν δηλαδή σε θέση μέσα από τον περιοδικό έλεγχο να διαπιστώσει την πλημμέλεια, η μη άρση της οποίας δημιούργησε τον όρο πρόκλησης βλάβης για το έννομο αγαθό της ζωής του θύματος. Τέλος, να μην μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχει εν προκειμένω συντρέχον πταίσμα του θύματος εκ του γεγονότος, διότι δεν φορούσε τις αρβύλες του, πλην όμως η συμπεριφορά του κατηγορουμένου είναι εκείνη που εγκολπώθηκε το ζημιογόνο αποτέλεσμα και δεν διευκολύνθηκε από τη διαδρομή εξωτερικών αιτιών στην παραγωγή του. Συνακόλουθα το Δικαστήριο κατά πλειοψηφία κρίνει ότι ο κατηγορούμενος πρέπει να κηρυχθεί ένοχος της πράξης για την οποία κατηγορείται.

Ένα μέλος του δικαστηρίου (Αναθεωρητής Γ.Γ. Καμβύσης) εξέφρασε τη γνώμη ότι ο κατηγορούμενος θα έπρεπε να κηρυχθεί αθώος, λόγω αμφιβολιών ως προς την υπαιτιότητα, με το παρακάτω σκεπτικό:

«Την 26-7-92, κατά την οποία έλαβε χώρα το τραγικό συμβάν το Α/Τ ΜΙΑΟΥΛΗΣ ευρισκόμενο ήδη σε κατάσταση «ημιπαροπλισμού». προετοιμαζόταν για την τελική κατάσταση του «παροπλισμού», στην οποία και περιέπεσε τρεις μήνες αργότερα. Έτσι, το προσωπικό του ήταν σημαντικά μειωμένο, αφού ένα μεγάλο μέρος αυτού είχε ήδη αναχωρήσει στην Αμερική, για την παραλαβή άλλου πλοίου, ησχολείτο δε κατά προτεραιότητα με τη συντήρηση και λειτουργία των «ζωτικών» μηχανημάτων του πλοίου -όπως χαρακτηριστικά κατατέθηκε στο ακροατήριο-, ενώ παράλληλα προέβαινε στις αναγκαίες ενόψει του παροπλισμού διαδικασίες, όπως η παράδοση των υλικών κ.λπ. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ο κατηγορούμενος, ο οποίος είχε τοποθετηθεί στο πλοίο τον Σεπτέμβριο του 1991, αποσπάστηκε, τον Ιανουάριο του 1992, στο ΚΕΠΑΛ, για να παρακολουθήσει το Σχολείο Γ/Ε και επανήλθε στο πλοίο τέλη Απριλίου του 1992.

Κατά το χρόνο που αυτός απουσίαζε στο ΚΕΠΑΛ και προφανώς, στο διάστημα Φεβρουαρίου-Μαρτίου 92, οι τοποθετημένοι στην επιστασία «Η» του πλοίου ναύτες Η/Τ Α.Γ. και Θ.Μ. διαπίστωσαν την ελαττωματικότητα του καλύμματος του συγκεκριμένου ασφαλειοκιβωτίου και ανέφεραν τη «Βλάβη», κατά τα καθιερωμένα, στους αμέσως προϊσταμένους τους εκπότες Η/Λ Θ. και Ψ. Οι δύο αυτοί Υπαξιωματικοί, όμως, το Μάρτιο του 1992 αναχώρησαν για την Αμερική, για το σκοπό που αναφέρθηκε παραπάνω, και έτσι

δεν συναντήθηκαν με τον κατηγορούμενο, κατά την επιστροφή του στο πλοίο, ώστε να τον ενημερώσουν για τη συγκεκριμένη βλάβη. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι διαπιστώσαντες τη βλάβη Γ. και Μ. δεν ενημέρωσαν τον κατηγορούμενο, μετά την επιστροφή του, όπως οι ίδιοι κατέθεσαν, υποθέτοντας, προφανώς, ότι αυτή θα είχε αποκατασταθεί μετά την αρχική αναφορά της στους τότε αμέσως προϊσταμένους τους. Στο εναπομείναν διάστημα, από τέλη Απριλίου 92 μέχρι την 26-7-92, κατά το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, βρίσκονταν σε εξέλιξη οι διαδικασίες «παροπλισμού» του πλοίου και η προσοχή του εναπομένου (μειωμένου) προσωπικού ήταν στραμμένη στα «ζωτικά» μηχανήματα, στα οποία, προφανώς, δεν συμπεριλαμβάνονταν οι ασφαλειοδιακόπτες, ο κατηγορούμενος δεν αντελήφθη τη συγκεκριμένη βλάβη, αλλά και δεν θα μπορούσε να την αντιληφθεί, χωρίς να ανοίξει το ασφαλειοκιβώτιο, το καπάκι του οποίου, «κουμπωμένο» στην εσοχή (πατούρα) του κιβωτίου, συνκρατείται από δύο βίδες (μουζόνια), πάνω στις οποίες «έσφιγγαν» δύο «παξιμάδια». Εφ' όσον, όμως, δεν υπήρξε αφορμή για να ανοιχτεί το συγκεκριμένο ασφαλειοκιβώτιο, οπότε και μόνο θα διαπιστωνόταν η ελαττωματικότητα του, αφού η εξωτερική εικόνα του δεν την καθιστούσε ορατή και αντιληπτή, γεννάται το ερώτημα εάν, υπό τις συνθήκες αυτές, ήταν ανθρωπίνως δυνατό να αντιληφθεί ο κατηγορούμενος τη βλάβη, ώστε να δημιουργείται ευθύνη σε βάρος του από την μη αποκατάσταση της. Εάν δε ληφθούν υπόψη, αφ' ενός μεν το γεγονός ότι στα ειδικότερα, βάσει διαταγών αναθέσεως, καθήκοντα του, δεν συμπεριλαμβάνονταν, πιθανώς, ο περιοδικός έλεγχος των ασφαλειοκιβωτίων του συγκεκριμένου τμήματος του πλοίου, παρά τα περί του αντιθέτου λεγόμενα του Δ/ντού Επιστασίας, ο οποίος την περί τούτου προφορική εντολή του θυμήθηκε στην τρίτη κατάθεση του (της 11-11-94), όταν πλέον ήταν ορατό το ενδεχόμενο απαγγελίας κατηγορίας και σε βάρος του, όπως και πράγματι έγινε λίγο αργότερα, αφ' ετέρου δε η αθέλητη μεν, πλην ασυνήθης και απρόβλεπτη επενέργεια του θύματος επί του συγκεκριμένου ασφαλειοκιβωτίου, τότε το παραπάνω ερώτημα γίνεται πιο έντονο και δημιουργεί αμφιβολίες ικανές να λειτουργήσουν υπέρ του συγκεκριμένου κατηγορουμένου, κατά το αξίωμα «in dubio pro reo».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η en passant διατυπούμενη θέση του δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία "ναι μεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχει εν προκειμένω συντρέχον πταίσμα του θύματος εκ του γεγονότος, διότι [ορθότερα: εκ του γεγονότος ότι] δεν φορούσε τις αρβύλες του, πλην όμως η συμπεριφορά του κατηγορουμένου είναι εκείνη που εγκολπώθηκε το ζημιογόνο αποτέλεσμα και δεν διευκολύνθηκε από τη διαδρομή εξωτερικών αιτίων στην παραγωγή του"¹ συνάδει απολύτως με την κρατούσα άποψη στην νομολογία μας ότι η συντρέχουσα υπαιτιότητα του θύματος δεν αίρει την ευθύνη του δράστη². Καίτοι η εφαρμογή της αρχής αυτής είναι ορθή ως επαληθεύουσα τον κανόνα της μη διακοπής της αιτιώδους συνάφειας ανάμεσα στην πράξη του δράστη και στην αμελή συμπεριφορά του ίδιου του θύματος, είναι κατά την άποψη μας προβληματική εφόσον λειτουργεί ισοπεδωτικά εις βάρος του εξ αμελείας δράστη, υπό την έννοια δηλαδή ότι πάντοτε όταν το εγκληματικό αποτέλεσμα είναι απότοκο της συγκλίνουσας αμελείας δράστη και θύματος, υπόλογος θεωρείται αδιακρίτως ο δράστης. Η προβληματική αυτή εξίσωση προκύπτει από την μεταφορά μιας αυστηρά οντολογικής αντίληψης και στο επέκεινα της αιτιώδους συναφείας στάδιο του "αντικειμενικού καταλογισμού", όπου όμως υπάρχει χώρος κατ' εξοχήν για την αξιολόγηση των δεδομένων εκείνων που "από λογική- γνωσιοθεωρητική άποψη εκρίθησαν ως ισοδύναμα"³. Μολονότι,

¹ Βλ. στην σελίδα αυτή, αρ. στ. η έμφαση δική μου.

² Βλ. τελευταία εισ. προτ. Γ. Γκόνη στο βούλευμα ΑναθΔικ 15/1997 ΠοινΧρ ΜΗ' (1998), σ. 831, αρ. στ. όπου και περαιτέρω παραπομπές βλ. Επίσης στο παρόν τεύχος ΑΠ 328/1998, σ. 974, αρ. στ. όπου διαλαμβάνεται ότι δεν είναι αναγκαίο "για την πληρότητα της αιτιολογίας ν'αναφερθεί σ' αυτήν αν ο παθών ήταν συνυπαίτιος του τραυματισμού του, αφού η ποινική ευθύνη του αναιρεσειόντος -κατηγορουμένου δεν καταλύει από την τυχόν συντρέχουσα αμέλεια του παθόντος ή τρίτου" βλ. και την υπό δημοσίευσιν ΑΠ 562/1998.

³ Έτσι ήδη οι Liszt/Schmidt, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, 1927²⁵, σ. 159.

λοιπόν, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η αμελής συμπεριφορά του δράστη είναι κατ' αρχάς (οντολογικώς) ισοδύναμη με την αμελή συμπεριφορά του θύματος, προβάλλει εύλογο ότι μια σύγχρονη κοινωνία που δεν στοχεύει (με πατερναλιστική ή αστυνομική διάθεση) να εξασφαλίσει την πάση θυσία προστασία των εννόμων αγαθών του θύματος αλλά διαπνέεται από φιλελεύθερο πνεύμα, αναγνωρίζει σε κάθε άνθρωπο (υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, ότι αυτός δεν είναι παιδί, διανοητικά ανάπηρος κ.τ.ό.) ένα ευρύ πεδίο ελεύθερης οργάνωσης, ακόμη κι όταν η ελευθερία αυτή καταλήγει να πλήττει τον ίδιο τον φορέα της, τούτο άλλωστε είναι το τίμημα της ελευθερίας: αν λ.χ. οι γονείς δεν αφήσουν κάποια στιγμή τα παιδιά τους να μεταβούν μόνα τους στην στάση λεωφορείου και άρα να εκτεθούν στον κίνδυνο του να διασχίσουν τον δρόμο, αυτά δεν θα απολαύσουν ποτέ την χαρά της ελευθερίας. Ωστόσο, το δικαίωμα του πολίτη να οργανώνεται κατά το δοκούν, συνεπώς και να εκτίθεται σε κινδύνους που θα οδηγήσουν σε τρώση ενός δικού του εννόμου αγαθού, χάνει την βαρύνουσα σημασία του στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες άλλα πρόσωπα αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη ως εγγυητές για την ανώδυνη επαφή του ελεύθερου πολίτη με επικίνδυνα πράγματα (είτε αυτά ανήκουν στο οργανωτικό πεδίο του ίδιου του εγγυητή είτε στο οργανωτικό πεδίο τρίτων).

Τέτοια είναι και η περίπτωση που κρίθηκε με την σχολιαζόμενη απόφαση του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου: Ο κατηγορούμενος, Υπόλογος Ηλεκτρισμού στο "πεπαλαιωμένο [και ευρισκόμενο] στο εισαγωγικό στάδιο της παρόπλισης πλοίο, ήταν υπεύθυνος για την συντήρηση του ηλεκτρολογικού υλικού και τις αναγκαίες επισκευές του, για την επίβλεψη και συντήρηση των συσσωρευτών κ.λπ, ειδικότερα δε είχε δοθεί σ' αυτόν εντολή να ελέγχει εβδομαδιαίως με τα άτομα που τελούσαν υπό την επιστασία του τα ασφαλειοκιβώτια του πλοίου (ακόμη κι αν ήθελε γίνει δεκτό ότι τέτοια εντολή δεν είχε δοθεί ποτέ ρητώς στον κατηγορούμενο, η παραδοχή από αυτόν τον ίδιο ότι "με δική του πρωτοβουλία έκανε αυτούς τους ελέγχους, οι οποίοι γίνονταν οπτικά και δια της αφής", αρκεί για να στοιχειοθετηθεί και πάλιν εγγυητικό καθήκον μέριμνας για την ασφαλή στήριξη των επίμαχων καλυμάτων των ασφαλειοκιβωτίων, ως εκπηγάζων από την εκούσια και εν τοις πράγμασιν ανάληψη του⁴). Το γεγονός ότι το ίδιο το θύμα συμπεριφέρθηκε αμελώς καθώς μετά την αφύπνισή του «κατευθύνθηκε προς την Τραπεζαρία Πληρώματος, όπου, αφού απέθεσε τις σαγιονάρες που φορούσε, ξάπλωσε στον εκεί υπάρχοντα καναπέ» «στην προσπάθειά του να εξασφαλίσει την πιο αναπαυτική στάση για να συνεχίσει μάλλον τον ύπνο του πέρασε το αριστερό του πόδι πίσω και πάνω από την ράχη του καναπέ, ενώ παράλληλα έκανε διάφορες κινήσεις του σώματος για να επιτύχει ανετότερη θέση πάνω στο έπιπλο», κάτι που είχε ως αποτέλεσμα «με το αριστερό του πόδι, μάλλον ασυναίσθητα, ή πάνω στην προσπάθειά του για την εξεύρεση αναπαυτικότερης θέσης» να ασκήσει πίεση στο κάλυμμα του επίμαχου ασφαλειοκιβωτίου και στην συνέχεια το γυμνό πόδι του «να εισέλθει λίγο εντός του ασφλειοκιβωτίου, όπου ήλθε σε επαφή με τους εκεί υπάρχοντες εκεί αγωγούς ηλεκτρικού ρεύματος 440Volt, με συνέπεια αυτός να πληγεί από το ρεύμα και να πεθάνει ακαριαία από ηλεκτροπληξία», δεν αίρει την εξ αμελείας ευθύνη του κατηγορουμένου Υπολόγου Ηλεκτρισμού: Η επελθούσα ηλεκτροπληξία από την επαφή του γυμνού ποδιού το θύματος με το προβληματικό ασφαλειοκιβώτιο συνιστά ακριβώς μετουσίωση του κινδύνου που απέρρευσε από την δια παραλήψεως παράβαση του καθήκοντος επιμελείας εκ μέρους του κατηγορουμένου, ο οποίος «επιπολαίως ενεργών, [είχε αρκестεί] μόνο στον οπτικό έλεγχο» των κιβωτίων .

Άλλωστε η εντολή προς αυτόν να μεριμνά εβδομαδιαίως για την στήριξη των καλυμάτων εστόχευε ουσιαστικά στην διασφάλιση του εν λόγω επικίνδυνου πράγματος έναντι οιαδήποτε ναύτη αυτού του πλοίου⁵, ο οποίος μπορεί να πίεζε το κάλυμμα είτε

⁴ Επ' αυτού βλ. Το εξ αφορμής της ανάθΔικ 15/1997 Νομικό ζήτημα : ΠοινΧρ ΜΗ' (1998), σ. 843κ.ε.

⁵ βλ. σχετικά τα υποστηριζόμενα στην Γερμανία περί της εγγυητικής θέσεως για την εποπτεία συγκεκριμένων πηγών κινδύνου έναντι πάντων (Garantenstellung zur Überwachung von Gefahrenquellen), π.χ. SK(1992)- Rudolfi, § 13, Rdn. 26 κ.ε.

αστειευόμενος, είτε από αφηρημάδα ή επιπολαιότητα είτε γιατί ήθελε απλώς να «ρισκάρει»⁶, ακόμη, και γιατί μπορεί να ήθελε να αυτοκτονήσει⁷.

Συμπέρασμα: Ο κατηγορούμενος ορθώς καταδικάστηκε για ανθρωποκτονία εξ αμελείας τελουμένη δια παραλήψεως, εφόσον βρισκόταν σε θέση εγγυητή για την προστασία την ανθρώπινης ζωής από την λειτουργία των ασφαλειοκιβωτίων παρότι στην παραγωγή του επελθόντος αποτελέσματος συνέβαλε και η αμελείς συμπεριφορά του θύματος, τούτο, όμως, όχι γιατί γενικώς η συντρέχουσα αμέλεια του θύματος δεν αίρει την ευθύνη του δράστη, αλλά γιατί εδώ ειδικώς ουδόλως ενδιαφέρει το πως συμπεριφέρθηκε το θύμα, δεδομένου ότι ο κατηγορούμενος ήταν επιφορτισμένος με το περί ου πρόκειται εγγυητικό καθήκον

Κωνσταντίνος Βαθιώτης

⁶ Cf. ΑΠ 296/1995 ΠοινΧρ ΜΕ' (1995) σ. 622 κ.ε. ΑΠ 740/1995 ΠοινΧρ ΜΕ' (1995), σ. 1369 κ.ε.

⁷ Cf το ιστορικό του ΒουλΣυμβΠλημΤρικ 250/1989, Αρμ. 1989, σ. 1252